

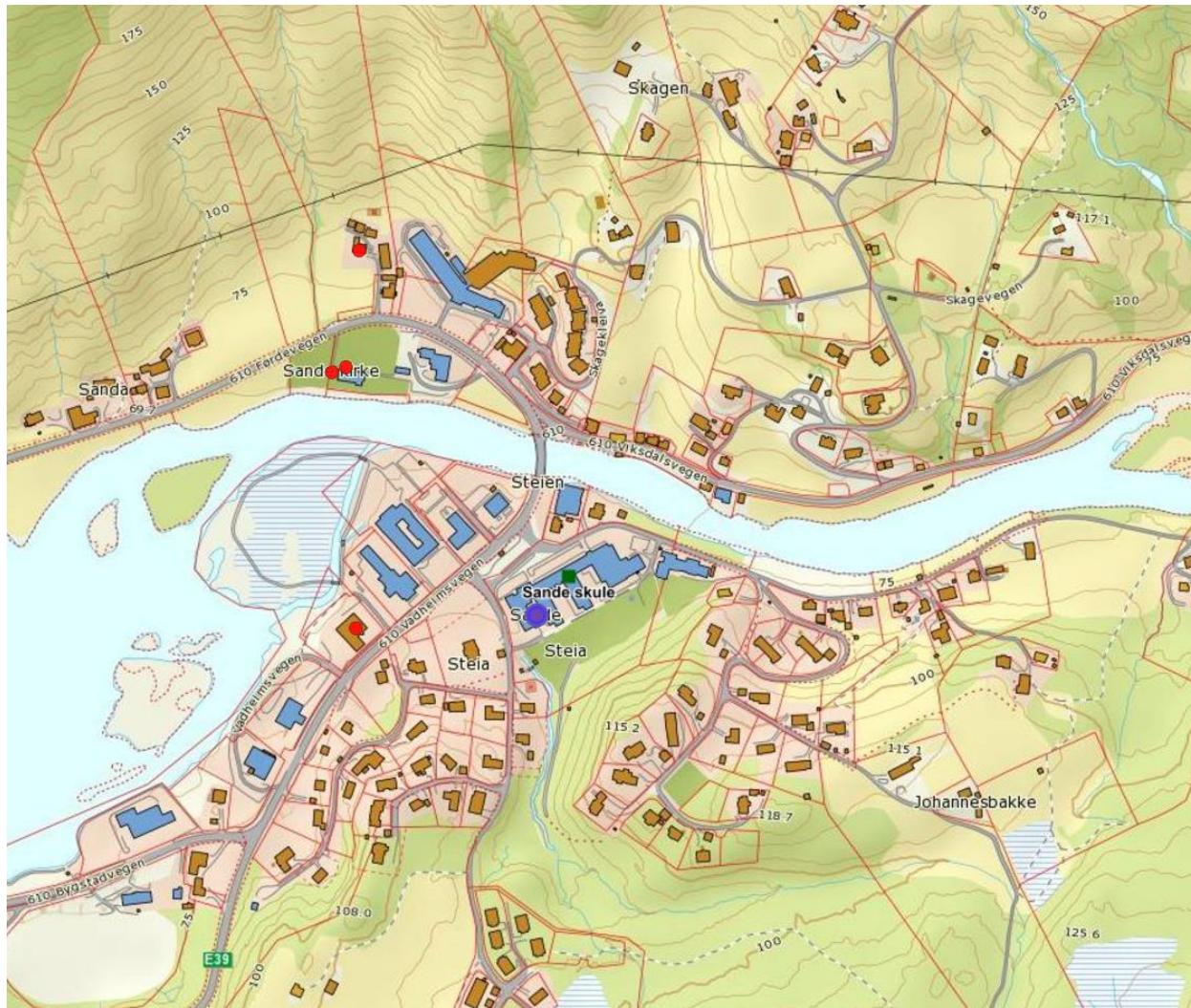
Sunnfjord Utvikling

Tettstadsutvikling Sande

14 mars 2018

Sande

Sande er kommunesenteret i Gauldalen kommune. Sande ligg ved elva Gaula. Det har vore stor auke i folketall dei seinare åra og det er fleire bustadfelt i området. Det er kort avstand til både Bygstad, Førde og Viksdalen.

Tenester og tilbod

Offentlege tenester

Skule og barnehage

- Barne- og ungdomsskule (250 elevar)
- Sande Barnehage - 7 avdelingar (privat)

Helse

- Legesenter (4 stk)
- Helsestasjon
- Fysioterapi (4 stk)
- Tannlege (3-4 stk, privat)
- Sjukeheim

Anna

- Servicetorg
- Bibliotek
- Kyrkje

Privat tenesteyting

Detaljhandel

- Daglegvarehandel
- Bake- og gaveartikler
- Landbruksutstyr

Ubemanna bensinstasjon

Post i butikk

Andre tenester

- Frisørar
- Hotell
- Bilverksted
- Bryggjeri og ølutsal
- Taxi

Lag og organisasjonar

Idrettslag

- Gaular Idrettslag
  - Ca. 600 medlemmer
  - Fotball, volleyball, langrenn, hopp, alpint, klatring, friidrett, svømming, handball, innebandy og squash
- 4H
  - Ideell barne- og ungdomsorganisasjon

Organisasjonar

- Skulemusikk
- Gaular skyttarlag
- Gaular frivilligentral
- Tilflyttarportalen

Arrangement og møteplassar

Arrangement

- Gaularmarknaden

Møteplassar

- Gaularhallen
  - Inkludert treningscenter
- Symjehall – skulen
- Stadion (kunstgras)
- Mjølkerampen kafé
- Sande Kro & Hotell
- Bistro – gatekjøkken

Offentlege tenester

Skule og barnehage

- Barne- og ungdomsskule (250 elevar)
  - Inkludert SFO-ordning etter skuletid
- Sande Barnehage - 7 avdelingar
  - Privat barnehage drevet av Kvinne- og familieforbundet

Helse

- Legesenter (4 stk)
- Helsestasjon
- Fysioterapi (4 stk)
- Tannlege (3-4 stk, privat)
- Sjukeheim

Anna

- Servicetorg
- Bibliotek
  - Ope kvar måndag og ifbm arrangement
- Kyrkle

Privat tenesteyting

Detaljhandel

- Spar
- Doldersum Gaver Klær og Leker
- Desiree's Lappeteknikk
- Aase Landbruk

Ubemanns bensinstasjon

Post i butikk

Andre tenester

- Folk frisør
- Doris Frisør Grøn Salong
- Sande Kro og hotell
- Meka Bilverksted
- Salmon Experience
  - Lakse- og aurefiske, hjortejakt og kurs i fluefiske
- Kværnafossen Bryggjeri og ølutsal
- Sande Taxi

Lag og organisasjonar

Idrettslag

- Gaular Idrettslag
  - Ca. 600 medlemmer
  - Fotball, volleyball, langrenn, hopp, alpinkløring, friidrett, svømming, handball, innebandy og squash
- 4H
  - Ideell barne- og ungdomsorganisasjon
- Kort avstand til alpinanlegg og langrennsstadion
- Sande Helselag

Organisasjonar

- Skulemusikk
- Gaular skyttarlag
- Gaular frivilligsentral
- Sande Røde Kors
- Tilflyttarportalen
  - Nettportal på nett som gir informasjon om bustads- og jobbmuligheter i Gaular

Arrangement og møteplassar

Arrangement

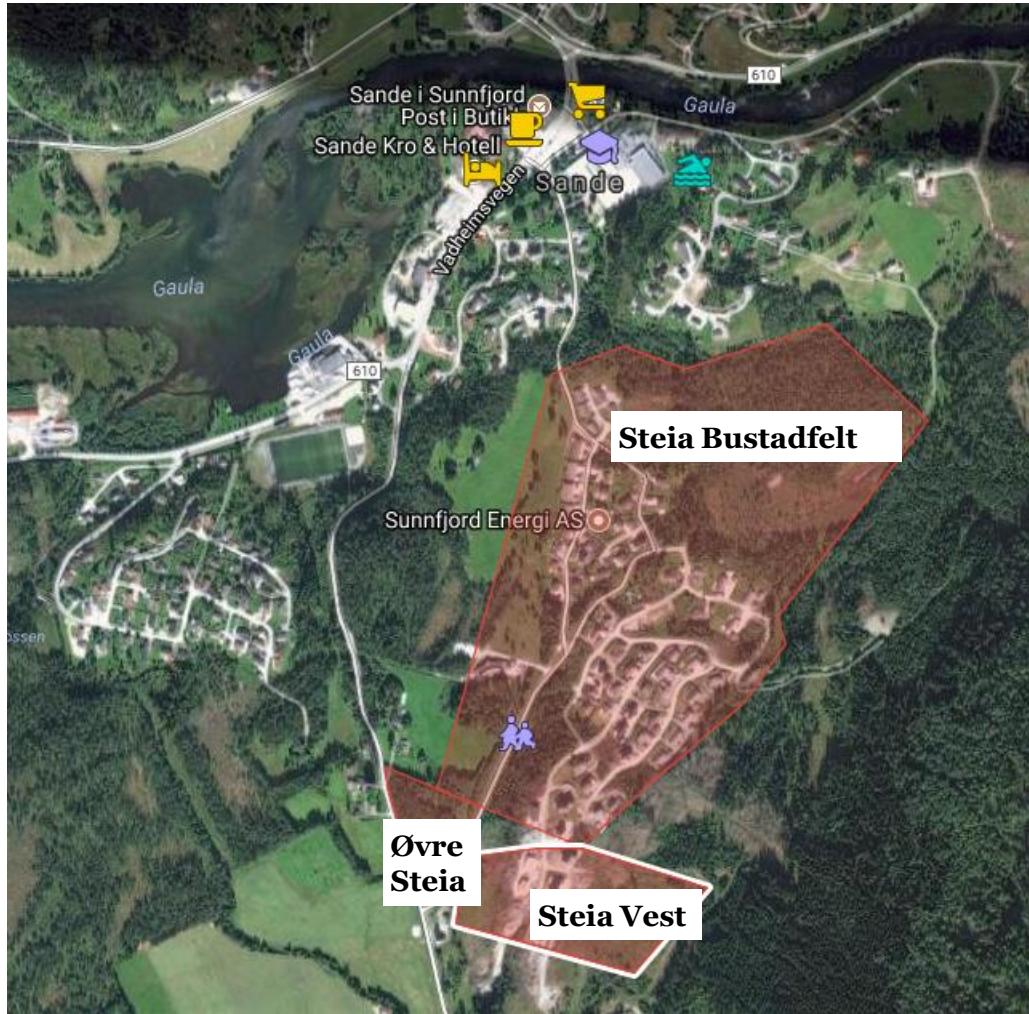
- Gaularmarknaden
  - Ein årleg marknad som er drevet av Gaular Idrettslag og som har vore arrangert i 37 år

Møteplassar

- Gaularhallen
  - Inkludert treningssenter
- Symjehall – skulen
- Stadion (kunstgras)
- Mjølkerampen kafé
- Sande Kro & Hotell
- Bistro – gatekjøkken

Tilgjengeleg bustad- og næringsareal

Kjelde: www.tilflyttarportalen.no

Kjelde: Finn.no og Tilflyttarportalen.no

Finn.no (30.10.2017)

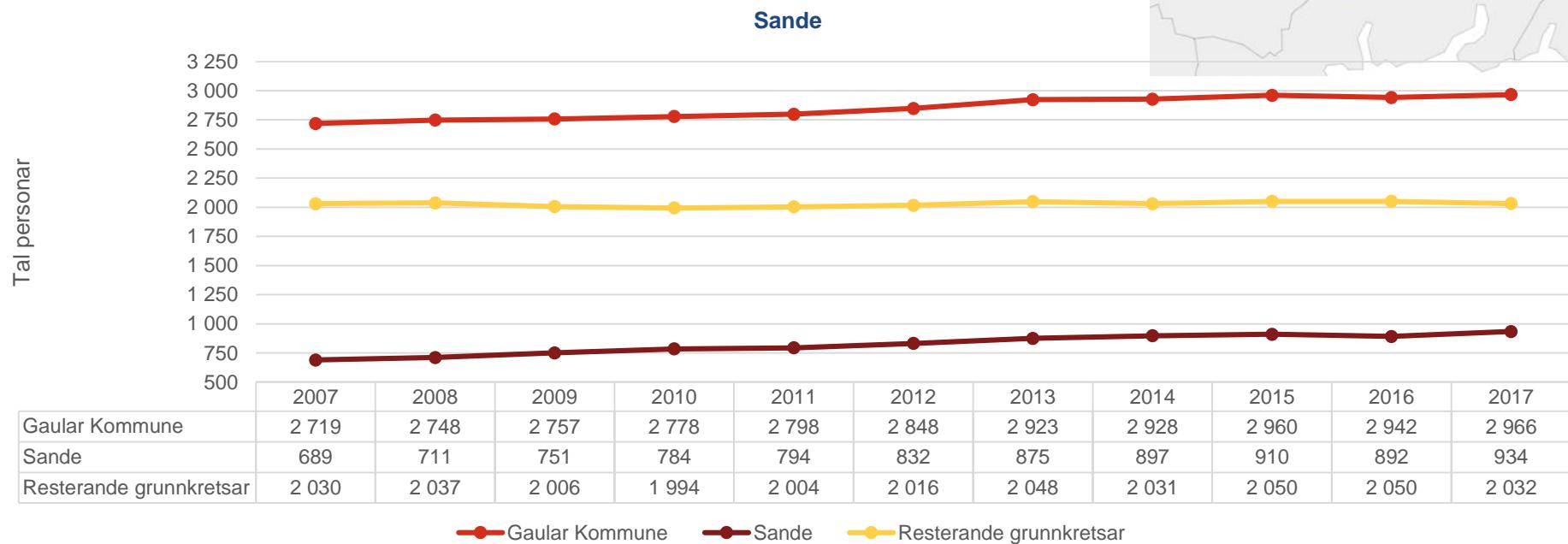
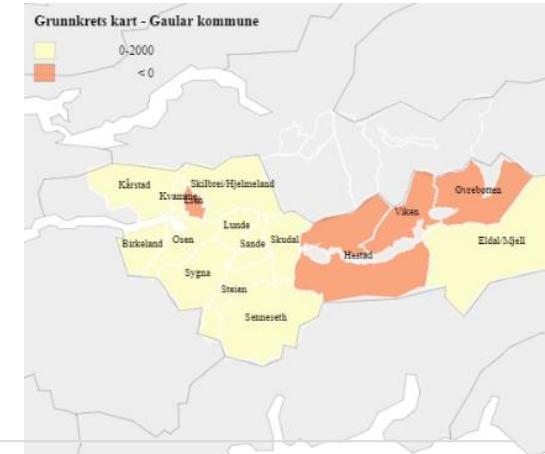
- Ingen tomter tilgjengeleg
- 2 leilegheiter ferdig ila 2018
- 6 einebustadar i rekkje (bustadprosjekt, ingen sold)

Tomter

- Kartet viser planlagde bustad og næringsområde.
- Steia bustadfelt, 16 ferdig regulerte tomtar klar for sal
- Steia Vest, nytt bustadfelt regulert for 25 bustadeiningar
- Øvre Steia, bustadfelt under planlegging og førebuing til kommunalt vedtak. Nokre byggjeklare tomter

Folketalsutvikling i Sande

- Sande er her definert som grunnkretsane Steien og Sande
- Folketalet på Sande utgjer omlag 30% av Gauland Kommune
- Gjennomsnittleg årleg vekst på Sande fra 2007 til 2017 har vore 3,1% mot resterande grunnkretsar som har vore 0,01%
- Gjennomsnittleg årleg vekst i Sunnfjord har vore 0,6% i same periode

Kjelde: Sogn og Fjordane Fylkeskommune

Sande

- Intervju med representantar frå tettstadane

Styrker

- Kompakt sentrum med gåavstand til alle fasilitetar
  - fleire møteplassar innanfor ein liten radius
  - roleg sentrum etter at E39 vart lagt utanom
- Mange ledige og ferdig regulerte bustadtomter
- God barnehagedekning
- Mange fritidstilbod ifbm Gaularhallen
- Idrettslag med god økonomi og dugnadsånd. Ansvarlig for arrangementa Storehesten Opp og Gaularmarknaden.
- Kort veg til flyplass og god kommunikasjon mot store norske byar
- Fleire lokale vekstbedrifter som skaper lokale arbeidsplassar
- Godt utbygget helsetilbod

Svakheiter

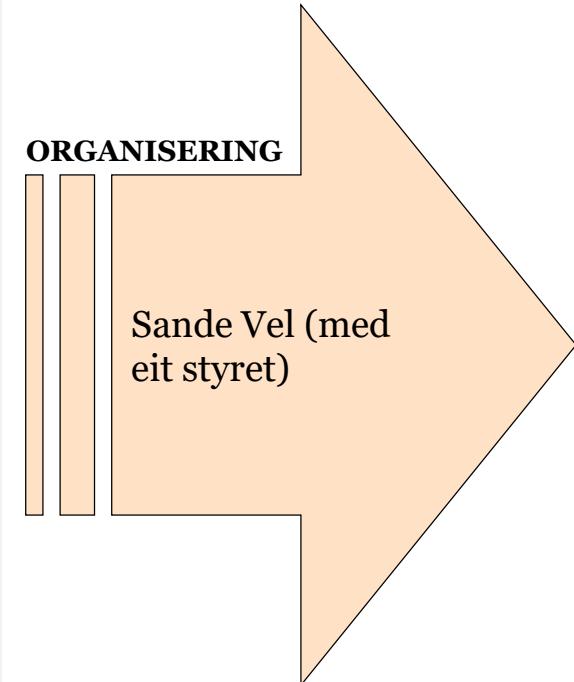
- Ledige tomter er ikkje godt nok kommunisert
- Treghet i kommunen gjer det vanskeleg å starte lokale nærings- og byggeprosjekt
- Dei ulike møteplassane kunne vært knytt saman i ei enda sterkare sentrumskjerne ved betre utnytting av uteområde. F.eks klatrepark, leikeområde ol.
- Ikkje tilstrekkelege gangveger og belysning i sentrum, samt for høg fartsgrense (har vore planar om å lage miljøgate)
- For dårleg til å kommunisere positive ting som gjerast (bygdedyret) og ein kan bli betre til å bygge opp omdømmet til Sande som ein god plass å bu og arbeide.
- Gaularhallen og kunstgrasbana sin driftsmodell er i dag basert på dugnad. Fungerer godt for brukarane, men det er behov for ei avklaring og formalisering av drifta med kommunen.

Sande

- Innspel frå folkemøte

Tre punkt som dei fleste gruppene nemnde i si oppsummering:

- Gaularvassdraget
  - utvikling av Øyrane
  - Leikeplass, badeplass, bålhytte/gamme
  - jakt og fiske
  - nasjonal turistveg
- Utvikle sentrum og etablere ei miljøgate. Til dømes snevre inn gata slik som i Stryn
- Fleire sentrumsnære leilegheiter

Andre punkt:

- Tilbod til ungdommar – samlingsplass/ungdomsklubb
- Marknadsføring: Flinkare til å marknadsføre digitalt, til dømes tomter.
- Infrastruktur: Rimelige tomter, fortetting av Sande sentrum, lys på gangvegar, utvikle «gamle bensinstasjon tomta», meir næringsareal, trafikkavvikling inkludert skilting og gatelys, informasjonsskilt ved E39 om kva som er på Sande, Sande Fossen – utkikspunkt og rastepllass.
- Kommunikasjon: Nattbuss til Førde og Sande, flybuss, ringbuss med 1 times intervall.
- Gaularhallen: Kommunen må engasjere seg i drifta
- Offentlege tenester: Auke kapasiteten på skulen og oppussing av bygning, vidareutvikle gode offentlege tenester.
- Hydrogenproduksjon knytt til Gaularvassdraget.

Sande

- artikkel Firda før folkemøte

PÅ KAFE: F.v. Anne Karin Folkestad, Oddbjørg Hjelmeland og Amal Rahhal møttest på den populære kaféen Mjølkerampen på Sande. Dei meiner eit rolegare sentrum har skapt meir folketilv.

ALLE FOTO: IVAR BRUVIK SÆTRE

Sande og Gaular har hatt ei folketalsutvikling som gledar dei siste åra

Meir levande sentrum utan trafikk

GAULAR: Fleire møteplassar og rolegare sentrum er ein styrke for Sande si utvikling, viser ny rapport. Det er desse kafédamene einige i.

IVAR BRUVIK SÆTRE

- Herleg! Slik skildrar Oddbjørg, Amal, Doris og Anne Karin eit E39-fritt Sande sentrum. Dei meiner mindre trafikkstøy og meir urbane opningstider

har gjort sentrum meir levande siste åra.

På tår har Sande fått nesten 300 fleire innbyggjarar, og står for så godt som all folketalsvekst til Gaular kommune.

- Rimelege tomtar, god barnehagedekning, kort avstand

til Førde, ikkje for tettbygd, Gaularhallen på Sande, der tettstaden si utvikling og framtid blir tema.

Sunnfjord Næringsutvikling og revisjons- og rådgjevingsselskapet PwC har gjennomført djuptgående analysar av Sande og dei fire andre tettstadane rundt Førde.

Dei kjem fram til det same som kafégiengen, pluss fleire Sande-strykar: mange fritidstilbod, idrettslag med god økonomi og dugnadsånd, kort veg til flyplass, godt helsetilbod og fleire lokale veksbedrifter.

Kommende tysdag klokka 18 er det folkemøte og debatt i Gaularhallen på Sande, der tettstaden si utvikling og framtid blir tema.

- **Viktig med billig bustad**

Ein som har sørga for mykje av nybygginga på Sande er Arne Aarbergsbotten, som både er

grunneigar og utbygger. Saman med Asle Hillestad eig han store område på Steia like over sentrum via selskapet deira Vest Egedom AS.

I Steiafeltet har dei siste åra sett ei rekke tomtar og ferdige bustader. Og Aarbergsbotten har planane klare for vidare utbygging.

- 2018 ser ut til å bli eit veldig hektisk år. Det er enorm pågang etter hus her no, seier Aarbergsbotten.

Entreprenøren meiner bille-

Sande dei siste ti åra.

- Viss ein ikkje tenker på ungdommen, og at dei har moglegheit til å kjope bustad, så stoppar utviklinga. Det er enormt stor forskjell på prisane her og til domes Naustdal, seier han.

For at Sande skal halde fram å vekse, meiner Aarbergsbotten at bustadane må halde seg rimelege og tilboda må bli verande de på Sande.

- Den store skrekken er jo at alt blir flytta til Førde ved kommunenesamslæinga. Vi har tannlegekontor, to frisørslongar, rådhus, mykje bra tilbod.

POPULÆRT OMRÅDE: I Steiafeltet har entreprenør Aarbergsbotten bygd nye bustader i høgt tempo. Saman med Asle

HOTELLEIGAREN: Per Kapstad er glad for all busettinga som skjer på Sande. Men han ser betringspotensiale i sentrum. (Foto: Ivar

Mellom annan meiner han at

gått hardt ut mot å legge E39

utanfor Sande, og har klaga på mangelfull skilting til Sande frå europavegen.

- Sommertrafikken i fjor var den beste nokon sinne, men det har mest med ei generell auke i turisme å gjere. Det vi merkar på hausten og no, er at drop-in-trafikken er vekke.

Han håper også at Øyrene ved sentrum kan nytta betre, og ser for seg ein aktivitets- og badeplass. No frykta han at elva gjennom sentrum kjem til å grave vekk masse frå området.

Kapstad har ved fleire høve

Desse må vi behalde, seier han.

Kritiserer asfaltstripa

Av svakeheter for Sande, peikar undersøkinga til PwC mellom anna på: ledige tomtar er ikkje godt nok kommunisert og tregelik i kommunen gjer det vanskeleg å starte opp nærings- og byggeprosjekt.

Undersøkinga peikar også på at sentrum kunne vore utnyttat bedre, og manglar gode nok gangvegar og belysning.

Per Kapstad, eigar av Sande Kroa og Hotell, meiner sentrum enno har stort potensial.

Gaulværingane med klar tale på folkemøte:

Vil ha miljøgate og leilegheiter i sentrum

GAULAR: Sande er tettstaden med best folkevekst i Sunnfjord, men korleis skal den halde fram? Miljøgate i sentrum, aktivitetspark på Øyrane og sentrumsnære leilegheiter, meiner gaulværingane.

IVAR BRUVIK SÆTRE
ivar.sætre@media.no

- Sande har reist seg som ein fugl foniks etter at bensinstasjonen brann ned.

Det gaul Jarl Tyssekvam ut til 120 frammøtere i Gaularhallen på tysdag. Det var folkemøte, og temaet var undersøkinga som PwC og Sunnfjord Utvikling har gjort av tettstaden Sande i sin utvikling og framtid.

Folket kom med idear til tiltak, og tendensene var klare: gaulværingane vil ha sentrumsutvikling med miljøgate, leilegheiter og aktivitet på Øyrane.

No skal desse ideane takast med i arbeidet mot storkommunen Sunnfjord.

Flytt helm etter 12 år

På ti år har nesten 300 flytta til Sande. Folketalet har vaks med over tre prosent kvart år, samanlikna med 1,3 prosent i Firda. Ein av Sande-tiflyttarane er Kristine Folland (35), som tok toren på folkemøtet.

- Forst og fremst ville tilbake til familien. Og så er det mange spennande jobbar her. Dei verdiane eg er vaksen opp med, vil eg vidareføre til min eigen familie. Det er mykje kjekke folk og god dugnadsand her, som får til ting i lag, seier Folland.

Ho flytta heim igjen til Sande etter 12 år i Oslo, Bergen, Australia og København, bur no på Sande med mann og tre born, og har jobb i Framtidsrådet. Det var mykje som skjedde med bygda medan Folland var vek.

- Sjå på kor mange utanførm som har flytta hit. Det er ikkje utan grunn. Slik var det ikkje då eg vaks opp. Vi har fått Mjelkemønster med Siv Helen Tufte, som er med å utvikle møteplassar som gjer det kjekkare å vere her. Gaularhallen har enormt mykje å seie også, og gir eit heilt anna fritidslivet, nemner Folland mellom anna.

Inneleigars i mastet snaka Ole John Østenstad om status i arbeidet med storkommunen. Han er prosjektleiar for reformarbeidet. Østenstad understrekar koriktig det blir for stor

SAKA

- 2020 blir Jelster, Ferde, Gaular og Naustdal ein kommune - Sunnfjord kommune.
- Sunnfjord Utvikling og Revisjons- og rådgjevingsselskap PwC har gjennomførte djupgående analysar av stedsutviklinga i dei fire tettstadane Bygstad, Sande, Vassenden, Skål og Naustdal.
- Analysane skal leggast fram på folkemøte. Det første var Sande 30. januar.
- Det andre folkemøte går slik:
- 1. februar Bygstad
- 2. februar Vassenden
- 3. februar Sande
- 15. februar Naustdal

Kommunen i Sande og dei andre tettstadane veks.

Tre idear gikk igjen

Etter at Jan Flolo i PwC hadde presentert analysen av Sande, stod idémyldring på programmet. Dei frammøtere blei utfordra til å komme opp med konkrete tiltak som kunne utvikle Sande.

Tre ting gikk igjen. Det første var å nyte Øyrane og sikre området mot elverosjon. Det blei foreslått klatrepark, leilegheiter, bålplass eller til og med konserterarena. Kroesigar Per Kapstad meinte dette tiltaket harast, ettersom elva er godt i gang med å grave vakk messe frå Øyrane.

Den neste populære ideen var miljøgate gjennom sentrum, med redusert fartsgrense og innseivra veg. Nummer tre var sentrumsnære leilegheiter, slik som har dukka opp i nyt bygget til Jarl Tyssekvam.

Sande har reist seg

Etter idémyldringa på folkemøtet, tok Jarl Tyssekvam ordet og minnte om kor viktig det er at private personar og bedrifter er med på laget. Tyssekvam ville ikkje ta ikkje imot mikrofon, men gaula i staden ut i salen.

- Vi har det så inn i helskiva bra her! På ti år har vi gått frå 625 til nesten 1000 innbyggjarar. Kvifor har 300 flytta hit?

Det kan ikkje vere på grunn av idrettshallen, E39 gjennom sentrum eller for dårleg lyssetting i turleyper, sa Tyssekvam og følgde opp:

- Det er ein rimelig og trivelig plass å bu. Du har arbeidsmarknad med kort veg til Firda, Dale og industri i Høyanger. Vi har god skule med plass til elevar og barnehage. Det vi manglar er ei fortetting av sentrum. Vi treng flerleie leilegheiter, og det må finnast mogleger for å skape små private arbeidsplassar.

PRESENTERTE IDEAR: Kvart bord blei utfordra til å komme med idear til utviklingsfremjande tiltak på Sande. Her får Kristine Folland ordet. Til venstre sit Erik Folland.

ALLE FOTO: IVAR BRUVIK SÆTRE

Tyssekvam minnade om mata med Statens vegvesen for 25 år sidan, der ein lurtre på E39 skulle gjere når E39 skulle leggast utanom.

- Det skulle bli grufult og forferdelig. Men ting har ikkje vore så bra her som no. Sande har reist seg som ein fugl foniks etter at bensinstasjonen brann ned.

Når lurtre folk set seg saman og finn ut av ein ide, kan det vere kimen til ein god plan. Organiseringa far andre ta seg av. Om ideen blir sidd og ein treff med administrasjonen, kan det gå av seg sjølv.

Men kva no?
Kristine Folland og andre i sa-

ned. Når lurtre folk set seg saman og finn ut av ein ide, kan det vere kimen til ein god plan. Organiseringa far andre ta seg av. Om ideen blir sidd og ein treff med administrasjonen, kan det gå av seg sjølv.

Men kva no?
Kristine Folland og andre i sa-

len var opptatt av at engasjementet ikkje skal dabbe av.

- Det viktigaste no er at dette blir ført opp vidare. Så vi ikkje berre sit her og kjem med idear, men at Sunnfjord utvikling kan skaffe midlar og beslutningsmyndighet etter kvart, seier Folland.

Skal vere konkret
Deretter blir det Sunnfjord Ut-

viking eller storkommunen som skal gjennomføre tiltaka.

- Vi kjem til å komme med forslag på organisering, og vi kjem til å vere veldig konkret. Heldigvis er Ole John Østenstad er innforstått med vår tememøte. Så det blir ikkje med praten.

Sanne-Gundersen er nøg-

ENGASJERT: Jarl Tyssekvam var blant flere engasjerte gaulværingar som tok ordet under folkemøtet tysdag.

FOLKSAMT: Rundt 120 møtte i Gaularhallen på ein tysdag kveld.

Viksdalen,

Vevring

eller

Firda

sentrum er med i analy-

sen.

- Det kan vere at vi utvidar, og se på desse stadene også.

Ansvar/ Disclaimer

Denne rapporten er utarbeida av PricewaterhouseCoopers (PwC) for Sunnfjord Utvikling i samsvar med engasjementsbrev datert 24. august 2017.

Informasjonen i rapporten er basert på ekstern kjelder, møte med representantar frå kvar tettstad og gjennomføre folkemøter. Vi vurdera våre kjelder og vårt informasjonsgrunnlag som påliteleg, men PwC garanterer ikkje for at dette er fullstendig, korrekt og presis. Framlagt informasjon må ikkje oppfattast å være verifisert av PwC.

Vår oppdragsgjevar har rett til å nytte informasjonen i denne rapporten i si verksemd, i samsvar med inngått avtale. Rapporten er å betrakte som eit offentleg dokument iht. offentleglova. PwC tek ikkje på seg noko ansvar for tap som er lidt av aktørane, eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, referert eller på annan måte nytta i strid med dette eller gjeldande avtale.

PwC beheld opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt idear, konsept, modellar, informasjon og know-how som er utvikla i samband med vårt arbeid.